

**TÜRK DENİZ HUKUKUNDA ÖNEMLİ BİR YENİLİK:
“DENİZ İHTİSAS MAHKEMESİ”**

Prof.Dr.M.Fehmi Ülgener

1.Genel olarak

Temmuz 2004 tarihinde kurulan Deniz İhtisas Mahkemesi, Türk denizciliği açısından önemli bir gelişmedir. Bu sayede söz konusu alanda meydana gelmiş olan uyumsuzluklar, isminden de anlaşılacağı üzere aynı alanda ihtisas sahibi bulunan bir mahkemede çözüme kavuşturulacaktır.

Bu düzenlemenin hedeflerinden bir diğeri de, görülecek olan davaların sürelerinin azalmasıdır, diğer bir ifade ile envanterinde az sayıda dava bulunan ve bu davalar bakımından ihtisas sahibi olan mahkemeden bu davaların eski düzene göre çok daha hızlı bir şekilde sonuçlandırılması beklenmektedir.

2.Deniz İhtisas Mahkemesinin kuruluşu

Deniz İhtisas Maddesinin hukuki dayanağı Türk Ticaret Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanundur. Bu kanun 28.4.2004 tarih ve 25446 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmış ve bu suretle yürürlüğe girmiştir. Bu suretle Türk Ticaret Kanununun 4.maddesine aşağıdaki hüküm eklenmiştir:

“İfla durumunun gerekli olduğu yerlerde hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanınca, bu kanunun dördüncü kitabında yer alan deniz ticaretine ilişkin ihtilaflara bakmak ve asliye derecesinde olmak üzere Denizcilik İhtisas Mahkemeleri kurulur. Bu mahkemelerin yargı çevresi Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenir”

Yukarıda belirtilen kanun hükmüne uygun olarak Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu 8.7.2004 tarihinde İstanbul’da Deniz İhtisas Mahkemesinin kuruluşunu gerekli görmüş ve söz konusu mahkeme 20.7.2004 tarihinden itibaren faaliyete geçmiştir.

3.Deniz İhtisas Mahkemesinin faaliyet sahası

Yukarıda Türk Ticaret Kanununda eklenen madde metninden de görüleceği üzere Deniz İhtisas Mahkemesinin faaliyet sahası Türk Ticaret Kanununun 4.Kitabında yer alan konulardaki uyumsuzluklardır. Dolayısıyla mahkemenin faaliyet sahasına aşağıdaki konular dahil olmaktadır:

- Bayrak ile ilgili hususlar
- Gemiler üzerindeki aynı haklar (özellikle mülkiyet ve ipotek)
- Kaptan
- Donatının sorumluluğu
- Navlun sözleşmeleri

- Koniflmento
- Tafl›yan›n sorumluluğu ve haklar›
- Deniz kazalar› (çatma, kurtarma ve müflterek avarya)
- Gemi üzerindeki kanuni rehin haklar› (gemi alacaklıs› haklar›)

Kanaatimize göre Deniz İhtisas Mahkemesi ile ilgili söz konusu düzene getirilmesi gereken ilk eleftiri bu noktadan kaynaklan-maktadır. Uygulamada deniz hukukundan kaynaklanan hemen tüm uyufmazlıklar›n ayrılmaz parças› deniz sigortalar›dır, buna karfl›lık deniz sigortalar› Türk Ticaret Kanununun 5.kitab›nda yer ald›ğ›ndan dolayı buradan kaynaklanacak olan uyufmazlıklar Deniz İhtisas Mahkemesinin faaliyet sahas› d›ğ›nda kalmaktadır.

4.Deniz İhtisas Mahkemesinin görev sahas›

Ad› geçen mahkeme İstanbul İli s›n›rlar› dahilinde Türk Ticaret Kanununun 4.kitab›ndaki yukarıda sayılan hususlardan kaynaklanan uyufmazlıklar bakım›ndan görevlidir, bu s›n›rlar›n d›ğ›nda kalan hallerde ise, eski düzen geçerliliğini korumaktadır.

Bunun yanı›nda söz konusu düzenin beraberinde getirdiği önemli bir husus vardır, buna göre;

- İzah edilen düzen sebebi ile belirtilen yarg› çevresinde söz konusu uyufmazlıklara ilifflkin davalar deniz ihtisas mahkemesinde ikame edilecekler ve
- bunun yanı›nda mahkemenin kurulufundan evvel İstanbul yarg› çevresi dahilinde aç›lm›fl olan ilgili davalar da bunlar› gören ticaret mahkemeleri taraf›ndan deniz ihtisas mahkemelerine gönderileceklerdir. Bu s›rada uygulanacak olan flekil davay› gören ticaret mahkemesinin görevsizlik karar› vermesi ve bunu takiben ilgili davaya ilifflkin dosyan›n deniz ihtisas mahkemesine gönderilmesidir. Görevsizlik karar› veren ticaret mahkemesi karar›nda sadece davan›n görevli mahkemeye (deniz ihtisas mahkemesi) gönderilmesini belirtmekle yetinir, dolay›s›yla ticaret mahkemesi dosyay› resen ihtisas mahkemesine gönderemez. Dava dosyas›n›n görevli mahkemeye gönderilmesi ve davaya görevli mahkemede devam edilebilmesi için davac›n›n görevsizlik karar›na karfl› temyiz süresinin sona erdiği veya Yarg›tay›n onama karar›n›n tebliğ edildiği tarihten itibaren 10 gün içinde görevli mahkemeye baflvurarak daval›ya tebligat yapt›rmas› gerekmektedir, aksi takdirde dava aç›lmam›fl say›lacaktır.

5.Deniz İhtisas Mahkemesi ile ilgili fikirlerimiz

Yukarıdaki açıklamalardan da görüldüğü üzere Deniz İhtisas Mahkemesinin kurulufu olumlu bir gelişmedir. Ancak bunun yanı›nda olumsuz bir takım yönleri de bulunmaktadır, buna göre halen tek hakimli olan bu mahkemenin (dolay›s› ile Asliye Hukuk) heyetli (üç hakimli – Asliye Ticaret Mahkemesi) statüsüne ç›kar›lmas› gerekmektedir, zira söz konusu uyufmazlıklar asliye ticaret mahkemelerinden ihtisas gerektirmesi sebebi ile al›nm›fl olup, bu durumda heyetli düzenden tek hakimli düzene geçifl bize göre doğru değildir, ayrıca mahkemenin kurulufundan önce aç›lan davalar›n da söz konusu mahkemeye gönderilecek olmas›ndan dolayı tüm bu davalarla tek bir

hakimin bafla kmas› son derece zorlaflacak, ayr›ca bu durum uyulmazlıklar›n hızlı bir flekilde zme kavuflturulmas› hedefinden de sapmaya sebep olacaktır. Bu sebeple derhal bu mahkemenin asliye ticaret mahkemesi statüsüne kar›larak, heyet düzenine kavuflturulmas› gerekmektedir.

Bunun yan›nda diğer yap›lmas› gereken bir husus da, Deniz htisas Mahkemesi hakimlerinin deniz ticaret hukuku üzerinde derinliğine bilgi sahibi olmalar›› sağlamaktır, bu da Adalet Bakanlığ› bünyesinde özel bir eğitim program› ile gereklefltirilebilecek bir husustur. Bu programa Deniz Ticaret Odas››n›n da katkıda bulunmas› faydal› olacaktır.